

Första roten, tomt 9

Kvarteret Idogheten

Trettonde roten 1637–57

Vallgatans södra sida

Sjätte roten 1657–70

Vallmästaren Jordan Bundt (Jordan Wallmester)

1637–1660

(1637–39, 1641–43, 1645: 3 mtl, 1644, 1646, 1649: 2 mtl, 1647–48, 1650: 1 mtl)

Jordan Bundts piga R13 1653: 1 mtl

Hans Horn (hos Jordan Bundt) R13 1647: 2 mtl

Det framgår på olika sätt, att *Anders i Kärringberg* gård i väster gränsade till den gamle vallmästaren Jordan Bunts gamla gård. Dels står de intill varandra i trettonde roten 1637–55 i mantalslängderna, dels framgår det av uppbudshandlingar 1673. Vidare vände sig Jordan Bunt i kämnärsrätten i augusti mot Börta i Kärringberg, som skulle ha låtit nedbryta hans plank. Jordan vallmästares egen hustru hette *Karin Jacobsdotter*: hon vittnade vid rätten den 2.4.1641. Den 8.7.1661 betalade tyska kyrkans ”armebyssa” huseköpspenning 4.16 daler för Jordan Bunts gård, som den köpt för 145 daler.

Tyska fattigbössan 1661–?

Det framgår inte, när fattigbössan åter sålde gården, men *Michel vävare* bor här 1666 och 1667–68 hans änka. Michel vävare förekommer ingenstädes i 1637–55 års mantalslängd. Han omtalas emellertid i kämnärsrättens protokoll för den 11.6.1662, då *skulten Hans Larsson* anklagar *David vävare* och Mikael vävare för att ha slagit varandra blå och blodiga.

Isak Henriksson vävare

1669–73

Isak wäfware Constapel, 1676, artillerikonstapel, M1676 i detta fall en tomt öster om Nicolaus stockmakare.

Troligen har *Isak Henriksson vävare* gift sig med Mikael vävares änka och på detta sätt övertagit gården. Han hette egentligen Isak Blommendahl och bör ha varit son till *skräddaren Henrik Blommendahl* (Blomdahl), bosatt i femte roten, förekommande i Göteborgshandlingar 1637–70. Själv anklagades *Isak Henriksson Blommendahl* (*Blumendahl*) 1671 av skräddareämbetet för bönhaseri, varvid han försvarade sig på följande sätt den 18 september. ”Att han fuller haver sytt en klädning, men icke för lön utan för en sin synnerlige vän för intet, viljandes den andra gilletts klagan över sig göra ogrundat där igenom, att han icke hade varit hemma, när dess bud kom till honom, att han för ämbetet för den gjorda klädningens skuld skulle comparera, och således varken tredskats, eller någon onyttig mund brukat. Och besvärade sig emot gillet igen, att han icke är vorden där inlåten, då han sig, vid sitt äktenskaps första inträdande därtill bød.”

Handelsmannen Anders Brems lät den 25.8.1673 uppbjuda Isak Henriksson Blommendahls hus på Vallgatan, som hade anslagits till hans betalning. Den hade på hans begäran värderats till 130 rdr. Ett par veckor därefter uppbjöds den av

stockmakare Nils Larsson (se 1.8),

som hade köpt den för 180 rdr.

Märkligt nog dyker Isak Henrikson upp i längderna på nytt 1676 (både i bakugnslängden och M1676) för att igen försvinna. Han svarade nu för gården väster om Anders Jacobsson åkare och kallas artillerikonstapel.

Esbjörn artillerihantlangare

M1676

Jöns Andersson (däledragare)

1666

Jöns Dähledragare 1667–68

Den 27.7.1670 ”beviljades däledragaren Jöns Andersson en tomt under Ekeskogen sunnan till Jöns Inköparens tomt belägen”.

Johan Giertsson (Loos) Pannebakare, även 6.1 kallad Constapel

1671–75

Tegelslagaren vid stadens tegelbruk Johan Gertsson Loos (förmodligen av holländskt ursprung) förekommer icke i bakugnslängderna på denna plats efter 1675, ej heller i M1676. Men han levde på 1690-talet, ty han förekommer i tomtöreslängden 1696 och sålde ena hälften i sin gård på Vallgatan den 5.4.1692 till sin måg *tullbesökaren Per Olofsson* (död 1715, gift *Brita Johansdotter Loos*). Han kan vara släkt med den *Clawes Corneliesson Loos*, som den 15.2.1647 gifte sig med *Marta Svensdotter*. Vid kämnärsrätten gör Johan Gertsson Tegelslagare i februari 1669 ”avbön för att han av missförstånd sålt några pannor mot de välborna herrars och de gunstiga rederens vilja”.

Den 11.8.1706 överenskom tegelslagaren Johan Gertsson Loos’ arvingar om deras pretentioner i gården (tomt 1.9) på Vallgatan mellan accisskrivare Börge Bengtssons hus å östra och den från Stora Kämpebryggan södergående gatan intill Reparebanan gentemot framlidne vågmästaren Hans Pehrsson Otrills hus och gård å västra. Det skulle ge ett läge i hörnet av Vallgatans södra sidan och Korsgatan, Halva delen såldes den 18.6.1706 för 330 daler till svågern visitören vid Kungl. Maj:ts stora sjötullsjakt

Pehr Olofsson (gift *Brita Johansdotter*), som redan den 5.4.1692 köpt den andra halvan av gården (se AII:4). Skrivelsen undertecknades av *skomakaren Johan Johansson Loos* (g. *Margareta Eliasdatter*) och *Jacob Loos*. Som man vittnade om vid mordrättegången efter tegelbruksmästare Jacob Loos (bou 4.5.1716) var denne kusin till skomakaren mästare Johan Loos. (Se också Berg II:7–8, 136). Jacob Loos omtalas som tegelbruksmästare i magistratens registratur Ba:18 den 29.5.1708. Det omtalas där, att hos honom hade i två år arbetat en saxisk krigsfånge Anders Heijman, om vilken Jacob Loos hade hört, att han hade kommit i översten och kommendanten baron Posses tjänst uppe i landet.

1705 bodde även *Hans Torgman* och *Nils Larsson slaktare* i gården, samt 1715 *böckaren Anders* och *enrolleringsbåtsman Jacob Andersson*. Tomten värderas till 200 d smt och gården till 400 daler.

1717 bor Pehr Ohlsson besökares änka i gården med rätt många andra:

Där bodde ”sal Austrenii änka, fattig och sänsliggsam”. Hon bör vara identisk med *kyrkoherden i Länghem Johannes Olai Austrenii* änka *Britta Kiällersdotter Berg*, som 1707 ägde östra hälften av 1.14–15 och 1698 var cautionist för *Assmund Nilssons änka Margareta Ambjörnsdotter*. Där bodde också utfattige *föravskedade sergeanten Carl Notin* med sin *hustru Ingrid Mårtensdotter* och *skräddaren Erik Ahlberg* ”av ringa villkor” med sin *hustru Stina Ubeck*, *gesällen Anders Wetterberg* och *läregossarna Petter Smitt* och *Petter Ahlgren*.

Pehr Olsson besökares änka Brita Jansdotter Loos förekommer 19.1.1724 i Gustavi begravningsräkenskaper men hade redan 1723 i tomtöreslängden ersatts av en av sina arvingar demissionerade *fältväbeln Jacob Nybeck*. Att tomten 1715 hade värderats till 200 d smt innebär att Per Olsson besökare då ägde en hel tomt. Den 9.4.1724 sålde Nybeck tillsammans med två andra arvingar *E. Rade* och *Cornelius Wallenström* hus och en halv tomt belägen på Vallgatan mellan hörntomten på västra sidan och mäter Kroks gård på östra sidan för 310 d smt till

visitören Olof Steffenborg.

Själv behöll Jacob Nybeck den andra halvan av tomten.

Civilingenjör Folke Reyde, som har intresserat sig för stadstjänaren Olof Steffenborg antar att han var född i Västmanland i slutet av 1600-talet. Den 24.11.1720 begärde han skriftligen att få sin lön från den 15.1.1718, då han blev antagen till stadstjänare till den 28 april s.å. Han pantsatte sin gård på Vallgatan den 7.5.1739 till *arrendatorn på Härlanda Lars Hansson* i egenskap av förmyndare för *pigan Annika Johansdotter*. Han avled den 28.3.1743. Behållningen i boet uppgick till 189 d 9 öre smt och gården säges i bouppteckningen omfatta en halv tomt mellan skräddare Schilling i väster och Jacob Nybecks hus i väster. 17.4.1744 pantsatte hans *änka Margareta Nilsdotter* till *dannemannen Anders Rersson på Högen* för lån av 500 d smt hus och gård på Vallgatan mellan handelsman Arvid Apelberg och skräddaren Schillings änkas hus (AIIBb:5, 76).

28.5.1749 uppbjods första gången avlidne stadsbetjänten Olof Steffenborgs på Vallgatan belägna hus och gård, som med anledning av Kungl. Maj:ts förordning av den 17.2.1748 såsom gäldbunden skulle försäljas på offentlig auktion. Men ännu i 1750 års tomtöreslängd kvarstår änkan i tomtöreslängden. Bouppteckning efter henne företogs den 7.4.1752. Hon skulle förut ha varit gift med en *Brodin*.

Bland magistratens årshandlingar finns en från 1749 (EIIb:58, 11.11.1749) med följande innehåll: *Kofferdiskepparen Rolof Berg* blev 1743, då han ägde eget hus och gård, förordnad till förmyndare för avlidne stadsbetjänten Olof Steffenborgs omyndiga barn sonen *Jacob* och dottern *Christina Maria Steffenborg* av förra giftet (dvs med *Maria Kall* efter vilken bou företogs 27.8.1734). Han fick hand om deras arv, som uppgick till 150 d smt. *Skräddaren Andreas Gardin*, som gift sig med dottern Christina Maria, hade åtskilliga gånger förgäves krävt Berg. Jacob Steffenborg, som var 19 år gammal, hade två år kvar till sin myndighetsdag, men fann att hans arv ej stod säkert nog hos Rolof Berg, sedan denne försålt sin fasta egendom. Eftersom Jacob Steffenborg skulle göra en resa på Ostindien uppdrog han åt Gardin att inkräva och hos sig behålla hans fädernesarv. Förlikning ingicks 21.2.1750 mellan Rolof Berg och Gardin.

Efter Steffenborgs änkas död inflyttade enligt 1755 års tomtöreslängd *brandvaktkarlen Börge Hellström* och *lådmakaregesällen Erik Aspendahl* in i gården. Före 1760 har Hellström ersatts av *ostindiefararen Lars Sjöberg*. Tomten bör vid denna tid vara bebyggd med ett tvåvåningshus, ty i bouppteckningen 22.6.1767 efter *styrmannen i Ostindiska Kompaniet Hans Kruse*, död i juni 1765 omtalas, att han ägde hus och tomt på Vallgatan mellan vaktmästare Rask i öster och Anders Florin i väster. Undervåningen hade han köpt 1762 och övervåningen 1765 för sammanlagt 2 200 d smt. Man kan tolka detta så, att ostindiske timmermannen Lars Sjöberg först säljer sin undervåning. Auktion efter hans *änka Anna Maria Sjöberg* ägde rum 27.9.1781. Hon ägde då gården 7.12 på Sillgatan. Sedan sålde lådmakaren Erik Aspendahl 1765 sin övervåning – han övertog samma år gården 1.2.

Extrakt ur rullan över hela besättningen på skeppet Enigheten vid inmönstringen 6.12.1748 underskriven av Sv. Wenngren ger följande upplysningar om Hans Kruse: ”Högbåtsman Hans Kruse, gift, född i Östhammar, hemma i Göteborg” (EIIb:54, 28.4.1749). Man vet också att han var svåger till *sjömannen Lars Öhrström* och dennes *hustru Lisa* (EIIb:101, 10.10.1761).

Kruses första hustru var *Elisabeth Mounier* (bou 19.8.1755) dotter till *stadsbetjanten Samuel Mounier*, född 1696, död före 1765 och *Maria Bernhardsdotter*, död 29.1.1752 (Berg II:5–6, 393). Lösöresauktion efter avlidna Elisabeth Mounier hölls 5.9.1755.

Andra gången var styrmannen Hans Kruse gift med *Maria Catarina Steffenborg*. Enligt Berg är det ej den Olof Steffenborgs dotter Maria Christina som tidigare var gift med skräddaren Andreas Gardin utan en yngre syster. Hon gifte efter Kruses död om sig med *vaktmästaren vid båtegillet Jöns Petter Boen*, död 30.3.1784 (bou 13.10.1789). Hon överlevde också Boen, som efterlämnade ”hus och tomt nummer 9 i Vallgatan, mellan smeden Edström i öster och guldsmeden Blomstervall i väster, 626:32 rdr specie”.

Vaktmästareänkan Christina Boens hus och gård i första roten under nummer 9 belägna hus och gård såldes på *underskulden Magnus Claessons* begäran den 3.8.1795 för skuld till

körsnären Chr. Fred. Schörler

för 752 sp. rdr på offentlig auktion. Schörler fick burskap 29.6.1781 och avled 5.5.1799. I bouppteckningen efter honom 5.5.1800 säges han äga hus och tomt nummer 9 i första roten Vallgatan mellan smeden Ekström och guldsmeden Blomstervall bestående av ett rum åt gatan och ett åt gården med kök. Beskrivningen är förvånande med hänsyn till Kruses köp av undervåning 1762 och övervåning 1765. Vidare ägde Schörler ett hus med fyra små rum, kök och ett litet vindsrum nummer 11 i Ö. Haga samt $\frac{1}{4}$ kronoskattehemmanet Hasselros i Landvetter. Hans änka *Anna Maria Wessling*, född i Stockholms Jacobs förs., död 26.1.1814, ägde Vallgatsgården vid branden 1802. Där bodde då också *bokbindare L. J. Ekroth*. Både denna tomt och nummer tio ägdes av *Mauritz Holmers kreditorer*. (Om Schörler (Zchörler): se Berg II:11–12, 331).

Jonas Holmer, som var son till änkan *Brita Christina Holmer*, som levde vid bouppteckningen efter honom 5.2.1819, ägde vid sin död grundmurade stenhuset nummer 9–10 i första roten, hörnet av Vall- och Korsgatorna, värt 6 000 rdr banco. Han hade fått burskap som juvelerare 2.5.1802 och avled barnlös 3.1.1819 (Berg II:5–6, 170).

